

kunskap icke kan af dem umbäras hvarken för fortsatta studier eller i embetspraktiken. Äfven för de nuvarande finskspråkiga lyceerna gäller denna faktiska ordning, och lärjungarne i desamma kunna icke nog vinnlägga sig om en sådan kunskap.

Äfven nu berörda förhållanden vittna för nödvändigheten att begagna det andra inhemska språket såsom undervisningsspråk, under det de tillika visa, att detta begagnande icke bör göras till föremål för något uniformt reglementerande.

10 Tyvärr har en, såsom jag antager, på skolöfverstyrelsens förslag vidtagen åtgärd lagt hinder i vägen, hvad den kunnat, för ett billigt ordnande af skolfrågan. Det var icke nog att förderfva det närvarande, genom att utstryka § 5 i förordningen af 1865 och förbjuda begagnandet af två undervisningsspråk, äfven framtiden skulle blottställas genom att dertill utstryka § 4, som stadgade, att från och med 1868 skollärare borde aflägga prof på sådan insigt i finska språket, att det af dem kunde vid undervisning begagnas. Man bör dock hoppas, att åtgärden ännu icke verkat det onda, den bär i sitt sköte, utan att, såsom erfarenheten delvis intygat, skollärarene öfverhufvud skola vara i stånd att vid undervisningen använda båda språken; och man kan af deras visade patriotism vänta att de skola göra det villigt. *De* känna och förstå, att intet folk bevarar sin tillvaro såsom nation, hos hvilket bildningen talar ett annat språk, än folkets eget. Att de i det ena eller det andra språket icke aflagt s. k. praktiskt prof, är fullkomligt betydelselöst.

J. V. S.

153 KRIGSTEATERN.

Morgonbladet n:o 190, 17. VIII 1877

30 Läsaren har i n:o 184 funnit en beskrifning på anfallet mot Plevna af Daily News korrespondent. Man igenkänner lätt Mr. Forbes på hans lilla svaghet att presentera sig i kanonelden och på citationerna från tysk-franska kriget – bland hvilka i förbigående sagdt talet om tyska artilleriets verksamhet från Vionville (Sic) i slaget vid Gravelotte är ett löjligt misstag. Men man får med Mr. Forbes icke taga det så noga hvarken med detaljuppgifterna eller med strategin, som är en kornetts från sadeln.

40 Beskrifningen har, hvad typografin angår, utfallit högst oredig. De tre målade vågorna söker man förgäfvos på kartan. Också tappas n:o 3 helt och hållet bort i Mr. Forbes egen relation. En korrespondent till National-Zeitung, som beskrifver general Krüdeners eget anfall mot venstra sidan af Turkarnes ställning, tager saken enklare och efter naturen.

50 Officiela berättelser saknas fortfarande. Men man får väl antaga, att de båda korrespondenternas skildringar äro i hufvudsak riktiga. Det framgår då enkelt, att ryssarnes anfall skedde på båda sidor om stora vägen till Plevna. Såsom förut anförts, går vägen här fram genom en trång floddal. Det är norrom denna Krüdeners anfall skedde, söderom furst Schahovskojs med en brigad af 11 korpsen och en brigad af den 4:e. Båda anföllo alltså höjdsträckningarne på båda sidor om floden. Till följd af de vid Plevna tillflytande åarne, som rinna från nordost och från sydost, tillspetsas här af dessas dällder de båda höjdsträckningarne, och det var vid dessa spetsar, turkarne synes haft sitt starkaste försvar af fältkansar, skyttegrafvar m. m. Då hufvuddalen och vägen fortgår

till Vidfloden, är det väl antagligt, att turkarne, såsom i tidigare korrespondenser uppgafs, äfven här hade befästningar på de nära Vidflodens östra strand ånyo uppträdande höjderna; och hvad som berättas om läger m. m. bortom staden måste väl gälla sistanförda höjder af hvilka den sydligare skjuter fram vesterom staden.

Det uppgifves också att de båda höjdsträckningarne från spetsarne, der de voro brant afskurna, sänkte sig mot öster. Vi hafva således i dem två af Forbes vågor. Olikheten i anfallet synes bestått deri, att Krüdeners anfall skedde mera långsamt sluttningen, uppför den samma, medan Schahovskoi tog en omväg åt söder, tills han kom söderom den från sydost gående lilla ådälden. Förbi dennas spets leder en i samma riktning gående mindre väg, som äfven den kommer ända från Iantradalen, öfver den södra höjdsträckningen till Biela-vägen nära Plevna. Det synes väl troligt, att också den för anfallet begagnades. Men Forbes omtalar endast, att trupperna nedstego i ådälden nära dess spets, der byn Radischevo är belägen, och åter uppstego härifrån till anfall på höjdsträckningen söderom Biela-vägen. Afven artilleriet, som var placeradt söderom dälden, följde delvis infanteriet öfver densamma. Ett par kompanier ryckte långsamt dälden mot sjelfva staden Plevna. General Krüdeners, som hade sitt högkvarter i Trstenik, norrom Biela-vägen, anföll från denna sida. Äfven här framgår nemligen en mindre väg, som åter leder från nordost, sedan den kommande från Nikopolis på Omraflodens östra strand passerat denna flod 1 1/2 mil från Bolgareni. Vid den ligger Tèrk-Trstenik, från hvilken ort en tvärväg förer rakt i söder, tvärsöfver Bielavägen till Poradin och vidare till den ofvannämnda från sydost kommande vägen. Det var här öfver Poradin Schahovskoi framgick, ehuru det väl synes antagligt att åtminstone hans kavalleri framkom på sistsagde väg ända från Lom och Iantra. Här stod äfven enligt Forbes furst Schahovskois reserv, en andra brigad af 4:e korpsen vid Pelischat, en sträcka vesterom den punkt der bivägen utmynnar. General Krüdeners trupper utbredde sig mest på norra sidan af vägen från Trstenik, hvilken går ett stycke uppför höjdsträckningen, för att äfven der falla ned i defilén till Bielavägen. Nationalzeitungs korrespondent torde misstaga sig, då han menar, att Krüdeners disponerade öfver en brigad af 4:e korpsen och att denna anföll i sjelfva defilén. Troligare är Mr. Forbes uppgift, att han anföll med en division af sin egen 9:e korps och hade tre regimenten af den andra divisionen i reserv, desamma, som förra gången förgäfves anföllo Plevna. Vid ingången till defilén ligger byn Grivitza på sluttningen norrom Bielavägen. Den skall lemnats obesatt af Turkarne och öfver den säges nu någon del af Krüdeners reserv hafva gått till anfall.

Båda de nämnda korrespondenserna öfverensstämma deri, att ryska infanteriet, förnyande anfallen, låtit nedskjuta sig under turkarnes förskansningar. Från tysk-franska krigets tid äro alla militärer ense derom, att det är platt omöjligt att med infanteri taga en förskansad position genom frontanfall. Ty snabbelden ur nutidens gevär är på 3 å 4 hundra steg så förhärjande, att, om blott fältet på detta afstånd är öppet, hvarje anfallande styrka nedskjutes inom få minuter. Enda utväg är, att först genom öfverlägset artilleri nedtysta fiendens kanoner och massakrera något antal af försvararene bakom deras skyddsvärn och i skyttegrafvarne. Men äfven sålunda är det egentligen den moraliska inverkan häraf, som bereder anfallet framgång, så att nemligen försvararene vid anloppet skynda att öfvergifva försvaret. Sällan lyckades tyskarne häri. Den enda säkra utvägen var att anfalla med så öfverlägsen styrka, att positionen kunde kringgås eller åtmins-

10

20

30

40

50

tone från flanken beskjutas i dess längdsträckning.

Mr. Forbes, som nog lärt sig känna de stora förluster, tyskarne i början af kriget ledo vid dylika infanterianfall, såsom vid Vörtz och Spicheren och preussiska gardets¹ förtidiga anfall mot S:t Privat i bataljen vid Gravelotte, kan nog hafva rätt i sin antydan, att furst Schahovskois artilleri icke hunnit eller förmått tillräckligt förbereda stormningen af positionen. Enligt uppgift hade han också endast 5 batterier eller 40 kanoner i elden. General Krüdener disponerade öfver vida större artilleristyrka, men hvaraf enligt Nationalzeitung i brist på

10 tjenliga positioner blott en del kunde användas.

För sin berättelse om tillståndet i arméns rygg skulle Tit. Forbes förtjena att t. v. få sin plats i Bukarest. Af hans och korrespondentens i Nationalzeitung berättelser kan man finna, att åtminstone två brigader infanteri, hvartill ett artilleri om 100 kanoner och 2 à 3 kavalleribrigader efter striden återstodo helt och hållet intakta. Det var ett respektabelt arriérgarde. Men de i skyttekedjor efterhand utkastade och sammanblandade kompanierna kunna, då de måste draga sig tillbaka, omöjliga i hast särskiljas och ordnas. Efter striden vid Vörth t. ex. hade de engagerade preussiska trupperna icke en ordnad bataljon,

20 knappt nog ett kompani. De skilda stridsgrupperna bestodo af officerare och soldater från skilda bataljoner och regimenten. Att dylika samlingar nu betäckte återtågsvägen från Plevna var en oordning fullkomligt i sin ordning. Man kan antaga att, om behofvet fordrat, soldaterna skulle ställt sig i led och linje under hvilket kommando som helst. Dessutom består det stora flertalet sårade af lätt sårade, som gå till ambulanserna på egna ben och efter nödig omplåstring fortsätta vägen framåt. Läger man härtill trossen, som i mindre afdelningar stöter till från alla håll och transporterarna af svårt sårade, så blir visst återtågsströmmen oredig. Men icke är det skäl, att häröfver skrika så

30 ur full hals, som den uppskrämde Mr. Forbes gör, till sin egen skam. Ty för en sådan fältherre passar det sig icke. Sannt är, att han vid den jemnt segrande tyska hären icke hade tillfälle att se denna sida af kriget. För afgjordt får man anse, att andra dagen efter striden åtminstone en armékorps stod fullt stridsfärdig vid Osma. P. S. Ett utländskt telegram uppgifver t. o. m., att efter striden Krüdener stod kvar i Trstenik, Schahovskoi i Pelischat. Troligen dock endast förposten.

40 154 KRIGSTEATERN.

Morgonbladet n:o 198, 27. VIII 1877

De senaste officiella meddelandena från Donauarmén lemna ett nytt lysande bevis för den utländska pressens och telegrambyråernas opålitlighet. Alltsedan senare strider vid Plevna hafva alla blad varit fulla af turkiska anfallsmarscher och segrar. Osman pascha slog ryssarne vid Selvi – Mehemed Ali slog dem vid Rasgrad och dessutom vid Kesrova, ett par mil från Tirnova. Suleiman pascha gick öfver Balkhan och fattade Alis venstra hand framom Bebrova och Elena, på enahanda

50 afstånd från Tirnova. – De flesta tidningar bestå sig någon Moltke *in*

¹ Så garde det var fick det lof att stanna på halfva vägen, söka skydd i chaussédiken eller ligga raklångt på marken, medan artilleriet ryckte fram till dess räddning och Sachsarene hunno kringgå fienden. Men det misslyckade försöket hade kostat en tredjedel af de anfallande.